

DE EXCURSIES IN 2009

Onder redactie van Anneke van der Putte

Schepenenstraat 87, 6525 XH Nijmegen

Met medewerking van de excursieleiders

van der Putte, A. (ed.). 2010. The NMV excursions in 2009. Coolia 53(4): 189–204.

Impressions are given of the excursions organized by the Dutch Mycological Society in 2009. The stories, by the excursion leaders, provide the salient details of their excursion, and the most interesting finds are mentioned.

In 2009 werden 31 landelijke excursies door de NMV georganiseerd. 7 excursies werden afgelast. Debet daaraan was, zoals afgelopen jaren ook het geval was, het droge weer. Droog, droog, droog, dat is in bijna alle verslagen over 2009 de constante.

Het gemiddelde aantal deelnemers aan de excursies daalde opnieuw, van 14 in 2008 naar 12 in 2009. Met 27 deelnemers heeft de excursie naar Landgoed Nijenrode op 3 oktober het gemiddelde nog even flink opgekrikt. Het aantal gevonden taxa tijdens de excursies in 2009 is dramatisch gedaald. Ook hier zal de droogte een grote rol hebben gespeeld. Was in het - ook al - droge jaar 2008 het gemiddeld aantal taxa nog 96, in 2009 is dat gedaald tot 81! Alleen de excursie naar de Lonnekerberg op 10 oktober leverde een record: daar werden 220 taxa gevonden. In 2009 werd voor de tweede maal een roestenexcursie gehouden, weer met succes. Net als vorig jaar worden de roesten meegeteld bij het aantal vondsten in het overzicht.

18 april: Park Reigersbergen bij Wassenaar (Lenie Bakker-Walter)

Reigersbergen is van oorsprong een oud landgoed. Daarvan is momenteel slechts een stuk bos overgebleven en de muur van de boomgaard. Een reden om dit bos te bezoeken is dat er in april soms morieljes te vinden zijn. Maar het mooie en droge weer van de voorgaande dagen maakte dat er weinig te vinden was, en dus zouden er ook wel geen morieljes zijn. De zeer enthousiaste groep van 9 deelnemers meende echter dat als er ook maar één morielje was, zij die zeker wilde vinden. En dat leverde uiteindelijk een vindplaats op met 46 morieljes en 6 kapjesmorieljes! Het enthousiasme werd dus beloond. In totaal werden 45 soorten gevonden.

2 mei: Rijnstrangen Gelderse Poort (Emiel Brouwers)

In potentie is het Rijnstrangengebied door de afwisseling van nat en droog, zand en klei en de overgangen van rivierdal naar hogere zandgronden een rijk paddenstoelengebied. In de praktijk blijkt daar nog niet zo veel van; oude lanen ontbreken, de meeste bosjes zijn klein en erg jong en oude onbemeste graslanden zijn zeer schaars. Een veelbelovend, maar nogal onbereikbaar bosje is gelegen achter de Steenwaard, ten noorden van Lobith. Behalve veel wilg is hier meidoorn, populier, vlier en een enkele eik en beuk aanwezig. Vanuit Zevenaar werd, 16 man en vrouw sterk, op de fiets koers gezet naar dit bosje. Ook Ab Perdeck fietste (!) mee en heeft een zeer nuttige bijdrage geleverd. Het was erg schrikken om enkele weken later te moeten vernemen dat Ab overleden was...

Het was al weer vrij droog, dus alleen diep in het bosje werden wat exemplaren van Harde voorjaarssatijnzwam (*Entoloma clypeatum*), Voorjaarspronkridder (*Calocybe gambosa*) en Grote schotelkluifzwam (*Helvella queletii*) gevonden. Tijdens een voorbereidend bezoek werd hier ook nog Vingerhoedje (*Verpa conica*) gevonden. In een wat verderop gelegen bosje werd een verdroogde Kapjesmorielje (*Morchella semilibera*) gevonden. In totaal werden op 3 verschillende locaties 52 soorten genoteerd. De genoemde soorten geven aan dat er in een gunstiger seizoen veel leuke soorten te verwachten zijn in de Rijnstrangenbosjes, vooral naarmate ze ouder worden. Dat geldt ook voor de graslanden, waar inmiddels diverse soorten wasplaten en satijnzwammen zijn waargenomen. Kortom, een gebied om in de gaten te houden!

9 mei: Brunsummerheide (Piet Kelderman)

Op deze zaterdag in mei werden op de Brunsummerheide, onder leiding van Dr. P. de Vree, door de 6 deelnemers 39 soorten genoteerd. Het weer was mooi, maar eigenlijk wat te droog. Opvallend waren de vele Beekmijtertjes (*Mitrula paludosa*). De typische voorjaarspaddenstoelen als de Voorjaarspronkridder (*Calocybe gambosa*), Grote aderbekerzwam (*Disciotis venosa*) en Harde voorjaarssatijnzwam (*Entoloma clypeatum*) ontbraken natuurlijk niet. Leuk om ook al een Russula aan te treffen, namelijk Grofplaatrussula (*R. nigricans*).

23 mei: De Velhorst (Hermien Wassink)

Met 18 mensen gingen we op pad. Een zo groot aantal deelnemers doet denken dat er veel te verwachten is, maar dat was niet het geval. Genietend van de wandeling en van het landschap was er dan ook volop tijd om bij te kletsen. Bij een vennetje vonden we een groepje

Figuur 1. Harde voorjaarssatijnzwam (*Entoloma clypeatum*). (Foto: Anneke van der Putte)

deels verdroogde Bruine satijnzwammen (*Entoloma sericeum*) met erg lange stelen. Verder waren er weinig paddenstoelen te zien. Als excuus stond aan het eind van de dag een eenzame Heksenboleet (*Boletus erythropus*) in een berm, waar bij goede weersomstandigheden heel wat meer te vinden zou zijn geweest. Met plusminus 3,7 soorten per deelnemer kwam het totaal van de vondsten op 67, wat achteraf toch boven verwachting was. Het betrof meest algemene houtbewonende soorten waaronder ook enkele asco's, onder andere het Brandnetelkogeltje (*Leptosphaeria acuta*).

30 mei: Laakse strand/De banken Zeewolde (Atte van den Berg)

De NMV-excursie die op 30 mei naar het Laakse strand zou gaan, moest verplaatst worden, omdat er daar in dat weekend een scoutingkamp plaatsvond. We wilden naar het Woldstrand, maar bij het voorlopen bleek dat daar, als gevolg van de lange droogteperiode, niets te vinden was. Besloten werd uit te wijken naar de bossen bij parkeerplaats De Banken te Zeewolde. Er was toch nog een tiental deelnemers, die vlijtig alle stukjes hout omkeerden op zoek naar korstjes, vliesje en kleine ascootjes. Voor de middag leverde dat toch nog 38 taxa op, waaronder ook nog enkele 'grote' paddenstoelen, zoals de Kleine sparrerussula (*Russula nauseosa*). Na de in de zon genoten lunch werd een nabij gelegen perceel bezocht waar 22 soorten werden geteld, waaronder de Satijnsteelfranjehoed (*Psathyrella lutensis*). De slijmzwammenliefhebbers kwamen die dag ook nog aan hun trekken met 12 soorten. Al met al best een goede excursie en het leverde de Werkgroep IJsselmeerpolders voor deze percelen 14 nieuwe soorten op (de slijmzwammen niet meegerekend).

6 juni 2009: Westerbroek en Baggerputten (Roel Douwes)

Begin juni was te droog om veel op te kunnen leveren in deze normaal gesproken natte gebieden. Een klein aantal deelnemers kon weinig soorten bij elkaar sprokkelen en met zo'n 30 soorten in totaal in beide gebieden werd de mycologische honger niet gestild. In Westerbroek troffen we als leukste vondst de Biezenmycena (*Mycena bulbosa*) op Oeverzegge. Bij gebrek aan paddenstoelen trokken andere zaken de aandacht: zo konden we genieten van rietorchissen en libellen in de Baggerputten en een Zwartkopvuurkever in Westerbroek.

13 juni 2009: Kasteelpark Haarzuilens (Peter-Jan Keizer)

Op deze mooie dag togen we met zo'n 15 personen naar ons excursiedoel. Vanwege de aardige Natuurmonumententerreinbeheerder hoefden we geen toegang te betalen voor het park. Het was de voorgaande dagen tamelijk droog geweest en dan kan het wat paddenstoelen betreft wel eens tegenvallen. Het bos oogde aanvankelijk ook tamelijk arm aan paddenstoelen, maar dat zette aan tot meer gedetailleerd speuren en natte plekjes opzoeken. Zo konden al met al 66 soorten bij elkaar gescharreld worden. Van de 'gewone' paddenstoelen zijn vermeldenswaardige vondsten: Paarssteelspleetvezelkop (*Inocybe pusio*) (bij de parkeerplaats), op dode bladeren van Liesgras Schelpkaalkopje (*Psilocybe phillipsii*), op gevallen stuk schors van populier Stronkmycena (*Mycena hiemalis*), Halmkaalkopje (*Psilocybe inquilina*) op dode grasjes en Blauwplaatstropharia (*Psilocybe rugosoannulata*) op houtsnipperhoop. Op een oude beukenstam vonden we Waslakzwam (*Ganoderma pfeifferi*), die we wel meer rondom Utrecht zien maar daarbuiten weinig. Op een houtje zat Priemharig korstje (*Subulicystidium longisporum*), een minder bekende soort korstzwam met leuke cystiden en leuke sporen. Het aardigst van deze dag was wel het speuren tussen half rotte grasbladeren en bladeren

en stengels van andere planten, waar de asco-kenners diverse kleine juweeltjes uit wisten te slepen, waaronder: Grasschotelkje (*Pezizella eburnea*), op Nagelkruid *Leptospora rubella*; verder Zwartgroen franjekelkje (*Dennisiodiscus prasinus*) op Liesgras en Grasknikkertje (*Phomatospora dinemasporium*).

20 juni: De Brand (Luciën Rommelaars)

Zie het artikel van Luciën Rommelaars en Stip Helleman elders in dit Coolianummer.

27 juni: Blauwe Kamer, Rhenen (Aad Termorshuizen)

Een groepje van 10 formeerde de tweede roestenexcursie, die plaatsvond in het uiterwaardenreservaat “De Blauwe Kamer” bij Rhenen. Droge omstandigheden hebben weinig vat op roesten en daardoor bedroeg de oogst 16 roestsoorten. Hiervan was de Macrocyclische walstroeroest (*Puccinia punctata*) de meest bijzondere: die was tot 1957 zes maal gemeld, maar daarna niet meer. Temidden van de vier andere op Walstro voorkomende roestsoorten is deze makkelijk te onderscheiden, omdat het de enige soort is die urediniën vormt. De Nederlandse naam ‘macrocyclisch’ slaat op het feit dat deze soort alle roeststadia vormt die mogelijk zijn (namelijk spermogoniën, aecia, uredinia en telia), terwijl bij alle andere soorten op Walstro een of meer sporen ontbreken. We zagen prachtige Smeerwortelroest, een roestschimmel die de planten in zijn geheel infecteert, waardoor de bladen nog het meest op onze nationale oranje wimpels lijken. Een aardige vondst was ook Zuring-rietroest op Riet, *Puccinia phragmitis*. Weliswaar is deze roest waarschijnlijk niet zeldzaam in Nederland, toch is hij nog maar weinig gemeld.

De volledige vondstlijst van roestsoorten ziet er als volgt uit: *Coleosporium tussilaginis*, *Melampsorella symphyti*, *Phragmidium tuberculatum*, *Puccinia allii*, *P. caricina*, *P. graminis*, *P. lagenophorae*, *P. lapsanae*, *P. phragmitis*, *P. polygoni-amphibii*, *P. pulverulenta*, *P. punctata*, *P. punctiformis*, *P. recondita*, *Uromyces dactylides*, *U. valerianae* en *U. viciae-fabae*.

Naast roestschimmels werden er ook nog 16 andere soorten fungi gevonden, zodat het

Figuur 2. Urediniën op Macrocyclische walstroeroest (*Puccinia punctata*). (Foto: Luciën Rommelaars).

totaal aantal uitkomt op 32: voorwaar geen slechte score gezien het tijdstip van het jaar en de droogte! *Mollisia polygoni* werd op een soort Varkensgras (*Polygonum*) gevonden (*M. polygoni* var. *polygoni*) en was, voor zover bekend, tot nu toe alleen nog maar bekend van Zuring (*Rumex*; *M. polygoni* var. *rumicis*).

1 augustus: Amstelveense Poel (Ger van Zanen)

De Amstelveense Poel bestaat uit een gedeelte dat Natuurreservaat is en uit een gedeelte dat alleen op de voetpaden voor publiek toegankelijk is. Wij hadden voor onze excursie een vergunning om ook de velden naast het voetpad te betreden. Dat zijn grotendeels zogenaamde oeverpercelen, grenzend aan het water van de Poel.

Het Natuurreservaat (voor ons de zogenaamde ‘binnenlanden’) bestaat uit een aantal percelen, die alle omsingeld zijn door sloten en daardoor voor publiek onbereikbaar zijn. Voor ons, de 11 deelnemers aan de excursie, werden ze door een medewerker van de dienst toegankelijk gemaakt met behulp van een aantal planken.

De oeverpercelen bevatten vochtige grasvelden met elze-, berken- en wilgenstroken, vooral juist dicht bij het water. Het natuurreservaat is duidelijk een veen-met-sphagnum-terrein, met een strook spontaan (?) opgegroeide loofbomen dicht bij de oeverpercelen. Ons spektakelstuk, Veenmosbundelzwam (*Pholiota henningsii*), een aantal jaren al present, was deze keer helaas absent (in oktober en november 2009 is hij wel weer gezien!). Deze Rode-lijst-soort (EB), die tot nu toe altijd werd gevonden in twee van de ‘binnenlanden’, troffen wij dit jaar voor het eerst ook op een oeverperceel aan. Andere vermeldenswaardige soorten waren: Vlokkig veenmosklokje (*Galerina paludosa*), Kaal veenmosklokje (*Galerina tibiscystis*), Viltige maggizwam (*Lactarius helvus*), en nog drie Russula-soorten: Roze berkerussula (*R. betularum*), Gele Berkerussula (*R. claroflava*), en een zeldzame ondersoort van de Braakrussula (*R. emetica* var. *emetica*). In totaal werden op deze excursie slechts 35 soorten geteld (en dat terwijl de jaarlijst (aug. + okt. + nov.) van 2009 115 soorten vermeldt).

8 augustus: Staatsbossen bij Schoorl (Martijn Oud)

Omdat de natte maanden van juli en augustus van 2007 en 2008 in de Staatsbossen van Schoorl een explosie aan russula's en boleten teweeg hadden gebracht, durfde ik het aan om in 2009 een excursie te gaan houden in augustus. Er was namelijk door voornamelijk meteorologen voorspeld, dat we er maar aan moesten gaan wennen, dat onze zomers al natter zouden gaan worden.... Kurk- en kurkdroog was het de 8^e augustus - zelden had ik het landschap zo droog zien zinderen onder de zon. Toch stonden er op het vertrekpunt 18 mensen vol ongeduld te trappelen om paddenstoelen te gaan zoeken, ook al kraakten bij elke stap de mossen en grassen onder je voeten van de droogte.

De vraag was dan ook niet zo zeer of we wel of niet veel paddenstoelen zouden gaan vinden, als wel welke paddenstoelen onder deze omstandigheden de moed hadden te fructificeren. Met deze interessante vraag in het achterhoofd togen we dan toch opgewekt op pad naar de zogenaamde Infotuin achter het bezoekerscentrum “Het zandspoor” in Schoorl. Vol ongeloof aanschouwden we daar de grote aantallen van Verblekende russula (*Russula exalbicans*), want niemand wist, dat deze soort zoveel van droge omstandigheden hield.

Op deze locatie vonden we in totaal 7 soorten. Dit kun je misschien onder de gegeven omstandigheden een record noemen, maar mycologen willen nu eenmaal met een acceptabel aantal waarnemingen thuiskomen en dus gingen we verkassen. De tweede locatie betrof de

Figuur 3. Verblekende russula (*Russula exalbicans*). (Foto: Martijn Oud).

duinen achter de Bokkesprong bij het buurtschapje Groet. Hier vonden we uiteindelijk toch 17 soorten, waaronder wederom de droogteminner *Russula exalbicans*, maar ook prachtige exemplaren van Zwartvoetkrulzoom (*Paxillus atrotomentosus*) en Zilversteelvezelkop (*Inocybe curvipes*).

Als derde locatie bezochten we de Hondsbossche Slaperdijk. Deze dijk zou je eigenlijk pas in november moeten gaan bezoeken, maar na een stemming wilden de excursiegangers hier toch naar toe, al was het maar om het fraaie landschap van de Vereenigde Harger en Pettemerpolder. Hier vonden we nog de ‘veldleeuwerik’ onder de paddenstoelen, namelijk Gewone weidechampignon (*Agaricus campester*) en een opvallend aantal van Witte mesttintzwam (*Coprinus niveus*) op schapenmest.

15 augustus: Laarzenpad en Spijkvijver in Spijk-Bremerberg (Gerrit & Yvonne van Duuren)

Ondanks de warme en droge periode bleken in het kwelgebied Laarzenpad, vlakbij het Veluwerandmeer, toch nog enige interessante soorten te staan en kon de opbelexcursie bij gebleken belangstelling met 11 deelnemers doorgaan. We vonden 's morgens 69 soorten. Bijzonderheden waren Vergelende vlieszwam (*Fibulomyces mutabilis*), nieuw voor Flevoland, en Spitse moerasvezelkop (*Inocybe acutella*), die nieuw is voor Oostelijk Flevoland. Voorts o.a. Rossige elzezompzwam (*Alnicola alnetorum*), Groensteelsatijnzwam (*Entoloma incanum*), Elzeboleet (*Gyrodon lividus*), Schotelkluiфzwam (*Helvella macropus*), Gladstelige schotelkluiфzwam (*Helvella villosa*), Gele knolvezelkop (*Inocybe mixtilis*), Populiermelkzwam (*Lactarius controversus*), Zwavelmelkbekerzwam (*Peziza michelii*), Vleeskleurige zalmplaat (*Rhodocybe gemina*) en Wijnrode boleet (*Xerocomus ripariellus*). Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata* var. *miniata*) groeit hier in vochtig loofbos.

Aan de ongeschreven regel dat de excursieleider niet meer dan 15% deelnemers mag kwijtraken, werd voldaan. Met die ene op eigen houtje ronddwalende fotograaf, die in de middagpauze werd teruggevonden, bleven we daar ruim onder.

's Middags bezochten we een veel droger gebied met Spijkzand naast de Spijkvijver. We vonden er toch nog 24 soorten, o.a. Geaderde leemhoed (*Agrocybe rivulosa*), Geelvlokkige gordijnzwam (*Cortinarius helvelloides*), Goudgele bundelzwam (*Pholiota flammans*) en Verblekende russula (*Russula exalbicans*).

22 augustus: Motketel Niersen (Menno Boomsluiter)

Na de hete dagen met temperaturen tot 34° C waren de verwachtingen ook voor dit kroonjuweel laag. De Motketel is echter ook een fraai bosgebied, doorsneden met sprengbeken en altijd goed voor een mooie wandeling. De aantallen paddenstoelen waren er inderdaad laag, maar de verscheidenheid was groot en zo werden er toch nog veel soorten gescoord: 105 in totaal. Nieuw voor dit gebied zijn Kleverige knolamaniet (*Amanita virosa*), Zijdeachtige beurszwam (*Volvariella bombycina*) en Zeepzwam (*Tricholoma saponaceum* var. *squamosum*). De in totaal 14 deelnemers kunnen terugkijken op een relaxte en mooie zaterdag.

5 september: Nieuwkoop en de Haak (Hanneke den Held)

Vier deelnemers, 19 paddenstoelsoorten, dat was het resultaat van onze excursie naar het Nieuwkoopse plassen gebied, waaronder De Haak. Ook dit moerasgebied had te lijden van de langdurige droogte, en dat was niet alleen aan het geringe aantal paddenstoelen te zien, maar bijvoorbeeld ook aan de grote hoeveelheden verdroogde Kleine zonnedauw.

Op het erf van de Natuurmonumentenvestiging aan de Hollandsekade in Woerdense Verlaat begonnen we de dag met Geaderde Leemhoed (*Agrocybe rivulosa*) op houtsnippers. Deze soort is pas sinds 2002 uit Nederland bekend en lijkt vooral in het westen algemener te worden. Een andere vondst was *Conocybe apala* var. *apala* in het gazon; deze variëteit is zeldzaam en vooral bekend uit het holocene deel van Nederland.

Figuur 4. Zeepzwam (*Tricholoma saponaceum* var. *squamosum*). (Foto: Anneke van der Putte)

In De Haak, onderdeel van de wat lager gelegen Polder Achttienhoven, hebben we een uitgestrekt perceel met trilveenrestanten, veenmosrietland, moerasheide, gagelstruweel en wat elzen en berken, bezocht. Daar zagen we o.a. Kaal veenmosklokje (*Galerina* (cf.) *mairei*=*tibiicystis*), Vlokkig veenmosklokje (*Galerina paludosa*), Broos vuurzwammetje (*Hygrocybe helobia*) (eenmaal), Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata* var. *miniata*) (meermalen), *Lactarius omphaliformus*, *Trichoglossum hirsutum*. Een verrassing was een nieuwe vindplaats van Veenmosorchis (*Hammarbya paludosa*), met een 20-tal exemplaren, in een trilveenrestant dat door Natuurmonumenten was ontdaan van houtopslag.

In het eigenlijke Nieuwkoopse plassengebied, onderdeel van Polder Nieuwkoop en Noorden, werden drie percelen in het midden van het gebied bezocht. In Sjaakes (moerasheide, plaatselijk een rand van berken- en elzenbos) werden genoteerd: Kleine sterspoorsatijnzwam (*Entoloma conferendum* var. *conferendum*), Kaal veenmosklokje (*Galerina* (cf.) *mairei*=*tibiicystis*), Gewoon vuurzwammetje (*Hygrocybe miniata* var. *miniata*), Gewone fopzwam (*Laccaria laccata* var. *pallidifolia*).

De Gagel is een veenmosrietland, met moerasheide en gagelstruweel, en langs oever ook jonge elzen. Daar stonden Rossige elzemelkzwam (*Lactarius omphaliformus*) en *Leccinum cyaneobasileucum*.

In Machinesloot-West (moerassig hooiland, veenmosrietland, strook met berken, wilgen, elzen) vonden we nog Gazonvlekplaat (*Panaeolus foenisecii*).

Figuur 5. Truffelknotszwam (*Cordyceps ophioglossoides*). (Foto: Hans Adema)

19 september: Landgoed De Wiltzanck (Hans Adema)

Ondanks de droogte van de weken ervoor, werd toch besloten deze excursie doorgang te laten vinden. En zoals altijd was er genoeg te zien voor het redelijke grote gezelschap (20 man/vrouw). De Wiltzanck maakt onderdeel uit van Backershagen, een van de Wassenaaarse landgoederen aan de westzijde van de A44. In Backershagen staat ook een monument voor een van onze leden, een rode beuk, de Reitze ten Catebeuk, ter herinnering aan de Wassenaaarse huisarts Reitze ten Cate, oprichter van de werkgroep paddenstoelen in de Wassenaaarse landgoederen en door hem zelf geplant op zijn 80^e verjaardag.

De Wiltzanck staat beter bekend als de ‘mosheuvels’, een met mos (vooral kussentjes-mos!) begroeid stelsel van kunstmatige heuvels met een folly, een ruïne, die in vroeger tijd een schelpengrot herbergde. Het is begroeid met eiken, berken, lindes en beuken, afgewisseld door enkele den, Douglasspar en Lariks. Het gebied staat van oudsher bekend om de zeldzaamheden, vooral de stekelzwammen, maar die lieten juist nu, op een miniem exemplaar na, door de droogte verstek gaan. Alles bij elkaar werden er 74 soorten in het veld op naam gebracht. Vermeldenswaard zijn de Lariksboleet (*Suillus grevillei*) bij de enige Lariks van het gebied. De Pronksteeleet (*Boletus calopus*) was ook een juweeltje. Er waren overigens veel grote boleten. Ook de prachtige ‘tulpenbollen’ van de Gekraagde aardsterren (*Geastrum triplex*) brachten de deelnemers (vooral Leo en Marijke) in extase. Vanaf mei zijn er op de mosheuvels altijd honderden Cantharellen (*Cantharellus cibarius*) te zien, zo ook nu. Verder waren er vele Truffelknotszwammen (*Cordyceps ophioglossoides*), enkele Echte tolszwammen (*Coltricia perennis*) en de Fluwelige stekelzwam (*Hydnellum spongiosipes*).

Figuur 6. Echte tolszwam (*Coltricia perennis*). (Foto: Hans Adema)

26 september: Wijboschbroek (Yvonne Dijkman)

Omdat Wijboschbroek in 2008 zo'n aardige excursie opgeleverd had voor de monitor-vrijwilligers, leek het een goed idee om er in 2009 een NMV-excursie te houden. Daarbij hadden we niet gerekend met allerlei ruige werkzaamheden in het gebied dit jaar, waardoor prachtige bermen er nu als vaste, grijze zandkoeken bij lagen. Ook en vooral hadden we niet gerekend met de droogte die vrijwel onafgebroken vanaf maart heerste. Toen ook nog bleek dat de A2 in het weekend van de excursie was afgesloten, was wel duidelijk dat het geen drukbezochte excursie zou worden. Uiteindelijk werd deelgenomen door twee Brabantse mycologen en twee werkgroepleden.

Wijboschbroek is een gebied met lemige ondergrond, waarop gemengd bos, eikenlanen, weiden en populierenlanen en -bosjes voorkomen. Grootste trekpleister was de Houtboleet (*Pulveroboletus lignicola*), die dit jaar op twee plaatsen in het gebied was waargenomen. Er stonden nog vier exemplaren, nu omringd door jonge vruchtlichamen van de Dennevoetzwam (*Phaeolus schweinitzii*). Midden op het pad van een eikenlaan stonden enkele exemplaren van *Ceromyces terrestris*, anamorf van Toefige labyrinthzwam (*Abortiporus biennis*), wit

Figuur 7. *Grauwe amaniet* (*Amanita excelsa*). (Foto: Gosse Haga)

met fraaie rode guttatedruppels. Luciën Rommelaars dook nog van allerlei op uit de bijna drooggevalle greppels, o.a. *Hymenoscyphus stragulatus*, bekend uit Vlaanderen, waarschijnlijk nieuw voor Nederland. We hadden een fijne dag en de zwerftocht bracht uiteindelijk toch nog een verrassende lijst van 93 soorten op.

26 september: Koepelbos bij Oldeberkoop (Friesland) (Gosse Haga)

Oldeberkoop ligt, voor wie het niet wist, in Friesland en het Koepelbos is een gevarieerd bos met lanen, loofbos en naaldhoutpercelen. Mogelijk heeft de voorafgaande droge periode de opkomst van NMV-ers beïnvloed. In ieder geval waren er slechts vier deelnemers. Het onderzochte bosgedeelte leverde 68 meestal algemeen voorkomende soorten op. Slechts één rode lijstsoort liet zich verschalken: Kleefsteelstropharia (*Psilocybe semiglobata*). Wanneer naderhand de database wordt

geraadpleegd, blijkt toch dat er negen nieuwe soorten voor het terrein zijn bijgeschreven, waaronder Gewone hertezwam (*Pluteus cervinus*). En dat verwondert je dan toch weer.

3 oktober: Heerlijkheid De Eese/Nijenslekerveld (Rob Chrispijn)

Er was ons ter ore gekomen dat de nieuwe eigenaar van Heerlijkheid De Eese zijn jacht-opziener orders had gegeven om iedere wandelaar die zich buiten de paden begaf, neer te schieten. Of, als dat teveel rompslomp met zich meebracht, in ieder geval zwaar te beboeten. Omdat met zo'n mentaliteit het aanvragen van een vergunning vrij zinloos leek, wilde ik het er gewoon op wagen, maar hoopte wel dat het aantal deelnemers beperkt zou zijn. Die wens werd vervuld, want op station Steenwijk stonden slechts twee gegadigden.

De maand september was weer eens behoorlijk droog geweest, dus geen van ons drieën had hoge verwachtingen. Dat was terecht, want in de laanbermen – waar De Eese uit vroeger tijden een zekere faam aan dankt – stond vrijwel niets. Wij weken uit naar het aangrenzende Nijenslekerveld, waar ook wat vennetjes liggen. Hier vonden we twee exemplaren van het Hoogveenmosklokje (*Galerina sphagnorum*), dat tegenwoordig als ernstig bedreigd op de Rode Lijst staat. Een beschaduwde deel van een heideveld stond vol met Heideknotszwam (*Clavaria argillacea*). Een perceel met Lariks leverde de Holsteelboleet (*Boletinus cavipes*) op – dieper Drenthe in niet echt zeldzaam – en in een eikenlaan groeide de Bruine kleibosgordijnzwam (*Cortinarius nemorensis*), een soort die in Drenthe wél zeldzaam is.

Beide km-hokken die we bezochten, waren Drentse grenshokken en de gegevens zijn dus ook ten goede gekomen aan het Drentse Atlasproject. In totaal vonden we een kleine honderd soorten.

3 oktober: Nijenrode (Gert Immerzeel)

Matig weer, bewolkt, spatje regen en een graad of 15, maar vooral de stormvoorspelling dreigde nog even roet in het eten te gooien. Gelukkig viel dat mee en bleef de wind beperkt tot een kracht 6 en zo kon de excursie toch. 27 deelnemers waren naar Breukelen getogen, en na de traditionele koffie in de tuin ging de kudde op stap. Direct aan het begin van de excursie werden de deelnemers getrakteerd op een uitbundige groep champignons, groeiend op een hoop bladcompost. Bij de kleibos-paddenstoelenwerkgroep die op maandagavond op Nijenrode bijeenkomt, was de soort al op tafel geweest, doch een definitieve determinatie was er nog niet. Voor diverse deelnemers dus de uitdaging om te verzamelen voor nadere studie. Er volgden wel suggesties, doch de definitieve determinatie kwam pas later toen de excursieleider al neuzend in Coolia in een artikel de naam 'Bladhoopchampignon' tegenkwam. Bij controle bleek het inderdaad om deze soort te gaan: *Agaricus rufotegulis*, slechts van enkele vondsten bekend. Tijdens de excursie werden nog 165 andere soorten gevonden, geen slechte score gezien de droogte die het al weken zeer matig maakte.

Gelukkig werden redelijk wat kleibossoorten gevonden, zoals de Stekelkopamaniet (*Amanita solitaria*), de Spoelvoetchampignon (*Agaricus bohusii*), de Rode geelpiastrussula (*Russula rutila*) en in de hoofdlaan werd een exemplaar van de Schubsteelamaniet (*Amanita vittadinii*) gevonden. Al met al een geslaagde excursie op Nijenrode, het landgoed dat al menige verrassing heeft opgeleverd.

Figuur 8. *Bladhoochchampignon* (*Agaricus rufotegulis*). (Foto: Martijn Oud)

4 oktober: Lichtenbelt (Nico Dam)

Met 15 personen vertrok de jaarlijkse Gordijnzwammenexcursie vanaf station Brummen naar het daar vlakbij gelegen landgoed Lichtenbelt. Ietwat ongerust, want het was de hele maand ervoor toch wel erg droog geweest. En de excursie naar Winterswijk van het jaar daarvoor had een erg hoge standaard gezet. In totaal werden dit keer 176 soorten gevonden, met onder andere Olijfkleurige slijmkop (*Hygrophorus persoonii*), Spitse stinkzwam (*Mutinus elegans*) en Geweicelkorstzwam (*Dichostereum effuscatum*); een mooi resultaat. Maar toch waren de zorgen wel terecht: er zaten slechts acht Gordijnzwammen bij, merendeels tamelijk algemeen voorkomende en niet-kritische soorten. Aan het terrein zelf lag het niet. Lichtenbelt bevat veel variatie, met loof- en naaldbos, schrale bodems en kleiige bodems, bosranden en lanen met oude eiken en beuken, en ga zo maar door. Uit verschillende delen waren uit voorgaande jaren ook al bijzondere Gordijnzwammen bekend. Maar ja, het weer laat zich niet plannen. Gelukkig maar eigenlijk: gaan we gewoon nog eens terug.

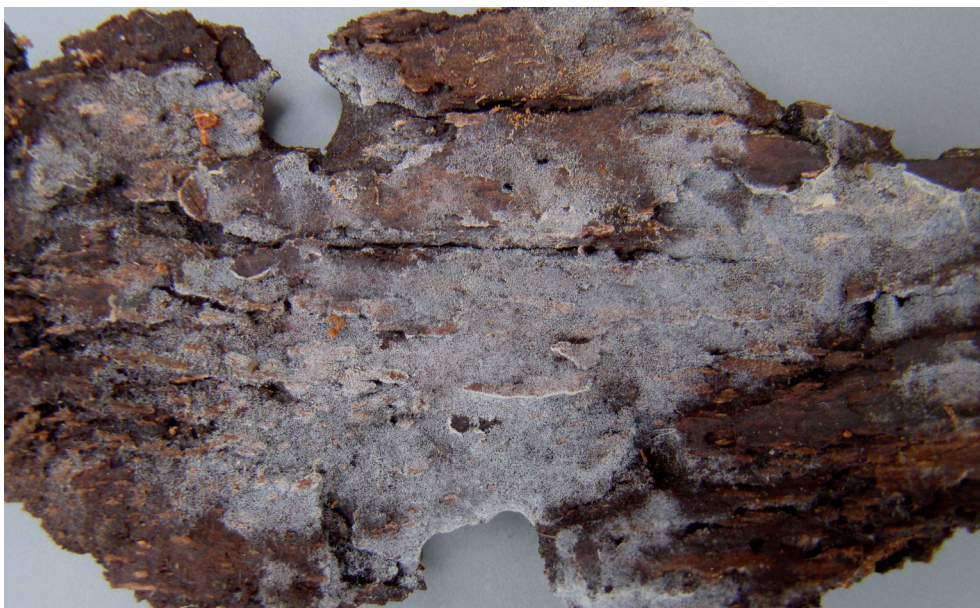
10 oktober: Lonnekerberg (Marian Jagers)

Twaalf deelnemers deden mee aan de excursie op de Lonnekerberg te Enschede. Ze kwamen van heinde en verre (o.a. Limburg en Zoetermeer) en werden voor de lange reistijd beloond met een grote diversiteit aan paddenstoelen. In de week voor de excursie had het flink geregend. De totaalscore voor de dag kwam te staan op maar liefst 220 soorten. In het begin van de wandeling, door gemengd bos met overwegend beuk- en eik, vonden we micorrhyza-paddenstoelen zoals Gele stekelzwam (*Hydnum repandum*), Bleke melkzwam (*Lactarius pallidus*), Rimpelende gordijnzwam (*Cortinarius lividoochraceus*), twee opvallend geurende soorten Zeepzwam (*Tricholoma saponaceum*) en Amandelrussula (*Russula laurocerasi*). De route door het bos werd vervolgd langs percelen met overwegend naaldbomen, waaronder ook veel Lariksen. Gele ringboleet (*Suillus grevillei*) werd vaak gevonden. Op meerdere plaatsen werd de soort vergezeld door de Lariksspijkerzwam (*Gomphidius maculatus*). In een

kleine sparreanaanplant was de Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*) een door geur (stinkt naar oude kaas), kleur (lilapaars) en formaat opvallende verschijning. We vonden er ook Groenwordende koraalzwam (*Ramaria abietina*). De pret kon niet op, of toch wel.... De route liep langs een vlakte waar recent naaldbomen waren gekapt en het begon wat te regenen. Doorlopen dan maar en oppassen om niet uit te glijden over het kapot gereden pad. Gelukkig werd het spoedig weer droog. De laatste stop was bij de zeer zeldzame Lariksridderzwam (*Tricholoma psammopus*). Onder de vondsten die thuis werden bekeken zat ook nog een netvormig grijswittig korstje. Het was Langsporig trosvlies (*Botryobasidium danicum*).

Figuur 9. Langsporig trosvlies (*Botryobasidium danicum*). (Foto: Hermien Wassink)

18 oktober: Duinen Kennemermeer (Niko Buiten)

In dit jonge duingebied van het Kennemerstrand werden er tijdens deze excursie weinig paddenstoelen gezien. De 5 deelnemers zagen onder andere de Zwartwordende wasplaat (*Hygrocybe conica*) en de Gewone viltkop (*Inocybe dulcamara*).

24 Oktober: De Schotsman (Henk Remijn)

Om 10.30 uur zijn er aan de Schotsmanweg op Noord-Beveland 8 leden van de NMV aanwezig. De Schotsman is voormalig buitendijks gebied, ontstaan na de afsluiting van het Veerse Gat in 1961. Nu wordt deze waterplas Veerse Meer genoemd. In de ochtend gaat de excursie naar de oostkant, met de voormalige zeedijk, schorren en duintjes.

Begrazing vindt hier plaats door Schotse Hooglanders. Luciën Rommelaars en Jac, onze secretaris, hadden zin om eens flink in de str... te roeren. 13 aan mest gerelateerde soorten werden genoteerd. Luciën meldde als bijzonderheid *Cercophora silvatica* op rundermest, “waarschijnlijk nieuw voor Nederland”. Op een wat hoger gelegen stuk grasland stonden

Figuur 10. Gesteeld mosoortje (*Arrhenia spathulata*). (Foto: Luciën Rommelaars)

tientallen parasolzwammen die voor enige twijfel zorgden. Achteraf werden ze door drie personen als Rafelige parasolzwam (*Macrolepiota excoriata*) opgegeven. Op de met sterretjesmos begroeide basaltstenen van de voormalige zeedijk groeide Gesteeld mosoortje (*Arrhenia spathulata*). De middagexcursie voerde naar de westkant van de Schotsman met loofbos en niet begraasd grasland. In het bos groeide op hout Franjeporiezwam (*Polyporus tuberaster*). Het sclerotium werd niet gezien. Op iep werd een voor Nederland recent nieuwe soort gevonden, namelijk *Lopadostroma gastrinum*. Jac en Luciën vonden deze ook al 2 keer in Brabant.

Figuur 11 en 12. *Lopadostroma gastrinum*. (Foto: Luciën Rommelaars)

Tijdens de excursie werd er flink geklaagd over het tekort aan neerslag in augustus en september. De secretaris had het al over een mycologisch rampjaar. Desondanks kon hij toch 6 verschillende gordijnzwammen op naam brengen. In het schrale grasland vonden we o.a. 5 verschillende wasplaatjes, 3 satijnzwammen, waarvan een met een typische stopverfgeur Stopverfsatijnzwam (*Entoloma kuehnerianum*), een aardtong en een knotszwam. Diverse mycena's, waarvan de Adonismycena (*Mycena adonis*) wel de mooiste was. Al met al gaf het eindresultaat van deze dag, met 110 verschillende soorten, de mycoloog toch nog moed.

14 november: Laakse strand (Atte van den Berg)

Dankzij een goede verstandhouding met de beheerders van camping De Wielewaal konden we gratis parkeren bij de opgang tot het Laakse strand. De dag begon met een gure, koude regen, maar de 20 deelnemers lieten zich niet afschrikken en zwierven uit met als resultaat 164 soorten, waaronder 32 nieuwe taxa voor het gebied. Enkele bijzonderheden waren de Aangebrande gordijnzwam (*Cortinarius uraceus*), nieuw voor de provincie Flevoland!, evenals de Stompe franjehoed (*Psathyrella obtusata*) en het Bezemkoraaltje (*Ramariopsis tenuiramosa*). Bij de enkele Grove den, die er staat, vonden we het Oorlepelzwammetje (*Auriscalpium vulgare*) en de Bittere dennekegelzwam (*Strobilurus tenacellus*).

Verdere leuke vondsten waren de Zilversteelsatijnzwam (*Entoloma turbidum*), de Slijmwasplaat (*Hygrocybe laeta*) en de Citroensnedemycena (*Mycena citrinomarginata*).

Van de aardtongen waren de Brede aardtong (*Geoglossum cookeanum*), de Kleverige en de Ruige aardtong (resp. *G. glutinosum* en *Trichoglossum hirsutum*) aanwezig. Het door Kees Roobeek onderscheide zusje van de Fijngeschubde aardtong (*Geoglossum elongatum*) kwam ook hier voor. Ondanks het minder prettige weer een geslaagde excursie.

20-22 november: Texelweekend (Marcel Groenendaal)

Voor het eerst werd er sinds enkele jaren weer een weekend georganiseerd als afsluiting van het excursieprogramma. Hoewel er behoorlijk veel paddenstoelen waren in de duinen, het weer goed was voor deze tijd van het jaar en de vernieuwde Stayokay gerieflijk, waren er teleurstellend weinig deelnemers (slechts 4 van buiten Texel). Microscopiseren en determineren op zaterdagavond kon gezien de kleinschaligheid beter bij iemand thuis (MG) gebeuren dan in de Stayokay. De excursies werden aangevuld met enkele Texelse belangstellenden. De sfeer was overigens prima en de deelnemers vonden het voor herhaling vatbaar. Op vrijdag werd al door een klein groepje De Geul bezocht waar o.a. verrassend veel Gegordelde gordijnzwammen (*Cortinarius trivialis*), Oranje melkzwammen (*Lactarius mitissimus*) en Moerasbossatijnzwammen (*Entoloma sericatum*) stonden, en in de beweide gebieden diverse wasplaten en champignons. Op zaterdag gingen we naar de Setingduinen met o.a. groepen Kleine en Ruwe aardsterren (*Geastrum minimum* en *campestre*), Ivoorkoraaltjes (*Ramariopsis kunzei*) en Honingwasplaten (*Hygrocybe reidii*). Bij een plekje langs een schelpenpaadje waar we nog nooit gekeken hadden, bleken een paar zeldzame dingen voor te komen: Gesteeld mosoortje (*Arrhenia spathulata*), Muurtrechtertje (*Omphalina rickenii*), Panterparasolzwam (*Lepiota felina*) en Sombere vezelkop (*Inocybe fuscidula*). Terug door het bos was er op een grote liggende dennenstam nog Ongesteelde krulzoom (*Paxillus panuoides*). Op zondag begonnen we na een flinke plensbui in het bos bij de Pelikaanweg. De meest bijzondere en veel gefotografeerde vondst daar was een enorm grote groep van de Bundelschijnridderzwam (*Lepista ovispora*), hier nog niet bekend.

Datum	Terrein	Leiding	Deelnemers	Taxa
11 april	Oostbroek en Vollenhoven	Bert Tolsma	afgelast	
18 april	Park Reigersbergen bij Wassenaar	Lenie Bakker-Walter	9	45
25 april	Lauwersmeer	Sjoerd Greydanus	afgelast	
2 mei	Gelderse Poort	Emiel Brouwer	16	52
9 mei	Brunsummerheide	Piet Kelderman	6	39
16 mei	Noordscheschut	Bernhard de Vries	afgelast	
23 mei	Landgoed Velhorst te Lochem	Hermien Wassink	18	67
30 mei	Laaksestrand	Atte van den Berg	10	72
6 juni	Westerbroek & Baggerputten	Roel Douwes		
13 juni	Parkbos kasteel de Haar te Haarzuilens	Peter-Jan Keizer	15	66
20 juni	De Brand	Luciën Rommelaars	8	86
27 juni	Roestenexcursie: Blauwe Kamer en Grebbeberg	Aad Termorshuizen	10	32
1 aug.	Amstelveense poel	Ger van Zanen	11	35
8 aug.	Staatsbossen bij Schoorl	Martijn Oud	18	24
15 aug.	Laarzenpad Bremerberg Oost Flevoland	Gerrit en Yvonne van Duuren	11	93
22 aug.	Motketel bij Nierssen	Menno Boomsluiters	14	105
29 aug.	Bunnerveen	Inge Somhorst	afgelast	
5 sept.	Nieuwkoop en de Haak	Hanneke den Held	4	19
12 sept.	Landgoed Den Treek	Jaap Wisman	afgelast	
19 sept.	Landgoed De Wiltzanck	Hans Adema	20	74
26 sept.	Wijboschbroek	Yvonne Dijkman	4	93
26 sept.	Koepelbos Oldeberkoop	Gosse Haga	4	68
3 okt.	Heerlijkheid de Eese	Rob Chrispijn	3	99
3 okt.	Landgoed Nijenrode	Gert Immerzeel	27	166
4 okt.	Leuvenheim	Nico Dam	15	176
10 okt.	Lonnekerberg	Marian Jagers	12	220
18 okt.	Duinen Kennemermeer	Niko Buiten	5	10
24 okt.	De schotsman N.Beveland	Henk Remijn	8	110
31 okt.	Landgoed Ter Werve	Thea Veelenturf	afgelast	
7 nov.	Duinen bij Katwijk	Leo Jalink	afgelast	
14 nov.	Laakse Strand	Atte van den Berg	20	164
		Gemiddeld aantal	12	81

